

Învățarea - definire și semnificație

Studiul problematicii învățării este unul complex și dificil. Reprezintă o preocupare continuă pentru domeniul psihopedagogic, cunoscut fiind faptul că regăsim acest fenomen important în tot ceea ce înseamnă dezvoltare umană, în toate formele educației.

În sens larg, înțelegem învățarea ca pe nevoia și inițiativa omului de a acumula cunoștințe, valori, priceperi, pentru a putea trăi într-o lume în care dinamica schimbărilor e uimitoare. Vorbim - în acest caz - despre învățare ca atitudine față de cunoaștere, față de viață, față de nou.

În sens restrâns, învățarea - învățarea școlară mai precis - poate fi analizată din două puncte de vedere: pe de o parte este vorba despre **învățarea ca produs** și pe de altă parte, **învățarea ca proces**.

Învățarea prin „**cunoaștere - produs**” vizează „ideea transmiterii de cultură. Adevărurile pe care le propune educația spre a fi asimilate /învățate sunt private mai ales drept scopuri, obiective, și nu schimbări, transformări. Dominant este cognitivul, și abia apoi, afectivul (...) Se promovează distincția clară între cel care educă și cel care se educă.

Dimensiunea formală a relațiilor educaționale prevalează și subordonează dimensiunea informală. Practicile educaționale sunt puternic divizate, conținuturile sunt riguroas institutionalizate în planuri și programe” (vezi I. Neacșu, *Instruire și învățare*, Editura Didactică și Pedagogică, 1999, p.18).

Învățarea prin „**cunoaștere – proces**” înseamnă/presupune profunda implicare a activităților mentale personale. Înseamnă deopotrivă, evoluție pe toate planurile: cognitiv, emoțional, acțional. În această orientare „învățarea este dominată de gândire reflexivă, implicând o reală reconstrucție a datelor științei, a experienței de viață, a capacitateilor de observare și manifestare. Loc central îl ocupă problematizarea, ipoteza (re)-descoperitoare. Învățarea este activă, i se asociază curiozitatea, intuiția și imaginația, precum și gândirea analitică și critică. Deprinderile nu blochează, ci asigură transferuri orizontale și verticale, specifice și nespecifice. Satisfacția și motivația intrinsecă, însotesc progresele în învățare” (vezi I. Neacșu, *Instruire și învățare*, Editura Didactică și Pedagogică, 1999, pp. 18-19).

Cu alte cuvinte, se poate vorbi despre învățare acolo unde sunt îndeplinite următoarele **trei condiții**:

- **să existe o schimbare în comportament**;
- **schimbarea să fie rezultat al experienței**;
- **schimbarea să fie durabilă**.

Învățarea școlară reprezintă astfel „**un set de acțiuni cu valoare informativ-formativă, proiectat, organizat, condus și evaluat în mod direct sau indirect de educator, cu evoluții progresive în planul eficienței schimbărilor semnificative și observabile la nivelul conducei cognitive, acționale, socio-relaționale și emoțional afective**” (după I. Neacșu, *Instruire și învățare*, EDP, 1999).

Fiind organizată gradual și diferențiat pe cicluri și profiluri, cu finalități precise pentru fiecare ciclu, rezultatul învățării școlare trebuie privit sub două aspecte: unul informativ, care constă în extragerea și stocarea unui conținut informational util, a unor scheme de acțiune, a unor algoritmi inteligențiali, și altul formativ, care se exprimă în formarea și transformarea aparatului cognitiv al elevului, în formarea și dezvoltarea personalității. Astăzi, în condițiile exploziei informaționale, a multiplicării canalelor de comunicare și informare, organizarea învățării școlare se referă nu atât la niște conținuturi de transmis, cât, mai ales, la procedee și modalități de orientare și dobândire independentă a cunoștințelor. **Ceea ce contează mai mult nu este ce învățăm, ci cum învățăm**. Învățarea trebuie să ducă nu la simple acumulări de informații, ci la formarea unor capacitați de orientare, de gândire și creativitate, la flexibilizarea structurilor cognitive și atitudinale, pentru a permite o adaptare optimă la schimbările rapide cu care ne confruntăm.

Forme ale învățării

Una dintre cele mai cunoscute abordări ale învățării din perspectiva tipologiei formelor sale este cea a psihologului **R. Gagné**, care construiește o clasificare ierarhică a învățării. Este vorba despre opt tipuri de învățare, bine cunoscute în literatura de specialitate, în care nivelul superior este complex și se bazează pe achiziția celor inferioare. Astfel, „**un elev este pregătit să învețe ceva nou în momentul în care și-a însușit, prin învățarea anteroară, capacitatele necesare pasului următor**”.

Cele **opt tipuri de învățare**, după clasificarea lui **R. Gagné**, sunt:

Învățarea de semnale: este o învățare involuntară. Este specifică vieții fiecărui dintre noi și se leagă de nevoile noastre primare. Este vorba despre reflexul condiționat al lui Pavlov: un comportament de răspuns, condiționat de apariția unui semnal.

Învățarea stimul-răspuns: aduce un adaus față de tipul anterior de învățare, în sensul că la acest nivel subiectul oferă un răspuns specific la un stimul determinat, și este capabil să realizeze cu exactitate, o acțiune delimitată. Învățarea S-R este implicată în învățarea actelor motrice voluntare.

Învățarea prin înlăntuire: se mai numește și învățarea de secvențe și se referă la învățarea unor serii de comportamente stimul-răspuns, care se află într-o anumită secvențiere determinată.

Învățarea prin asociatii verbale: are aceeași formă, dar se referă la secvențieri verbale.

Învățarea prin discriminare: înseamnă a învăța să răspunzi diferențiat unor caracteristici ale obiectelor care ajută în/la distingerea acestora. A învăța discriminarea, reprezintă un lucru deosebit de important pentru procesul de instruire.

Învățarea noțiunilor: formarea noțiunilor și conceptelor înseamnă un moment important în actul instruirii. Acest tip de învățare presupune capacitatea elevului de a clasifica obiectele pe baza unor proprietăți comune. Important de menționat este rolul limbajului în achiziționarea acestui de tip de învățare.

Învățarea regulilor: se referă la învățarea unui lanț de mai multe concepte, noțiuni. Acest tip de învățare se bazează pe învățarea noțiunilor. Învățarea de reguli se regăsește într-o mare proporție în cadrul învățării școlare.

Rezolvarea de probleme: se bazează pe gândire, pe învățarea și aplicarea regulilor. Mai mult decât atât, este un proces care generează o nouă învățare.

În căutare de răspunsuri care să contureze, din mai multe fațete cu valoare de complementaritate, o posibilă circumscriere a învățării, ne putem opri la cele **cinci clase de răspunsuri** date de diferite persoane la întrebarea „Ce înțelegeți prin învățare?”, prezentate de **J.S. Atherton**, în *Learning and Teaching: Deep and Surface Learning* (www.learningandteaching.info/learning/deepsurf.htm):

1. **învățarea, în sensul creșterii cantitative în materie de cunoștințe, de acumulare de informații**, „de a ști cât mai multe”;
2. **învățarea ca memorare, stocare de informații ce pot fi reproduse**;
3. **învățarea ca însușire/asimilare de fapte, deprinderi și metode ce pot fi reținute și utilizate când este nevoie**;
4. **învățarea ca înțelegere și/sau abstractizare a sensului, implicând corelări între părțile obiectului și respectiv lumea reală**;
5. **învățarea ca înțelegere și interpretare a realității într-un mod diferit, implicând înțelegerea lumii prin re-interpretarea cunoștințelor**.

Este desigur evidentă progresia calitativă între nivelurile 3 și 4, studiu încercând, de asemenea, să demonstreze că pozițiile 1, 2 și 3 sunt specifice învățării de suprafață (*surface learning*), în vreme ce 4 și 5 coreleză cu învățarea de adâncime (*deep learning*).